

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod:	10 TACHWEDD 2020
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Gareth Wyn Griffith
Swyddog Cyswllt:	Dafydd Wyn Williams, Pennaeth Adran yr Amgylchedd
Rhif Cyswllt:	32371
Pwnc:	Cynllun Gwella'r A496 Llanbedr (Mynediad i Ganolfan Awyrofod Eryri)

Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- Awdurdodi gwneud Gorchymyn Prynu Gorfodol (CPO) mewn perthynas â Chynllun Gwella Ffordd Llanbedr yr A496 ("y Cynllun").
- Awdurdodi Pennaeth yr Amgylchedd mewn ymgynghoriad ag Aelod Cabinet yr Amgylchedd a Phennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol i gaffael yr holl fuddiannau angenrheidiol yn y tir a nodir yn Atodiad 5 yr adroddiad i gyflawni Cynllun Gwella Ffordd Llanbedr yr A496 a, lle bo angen cymryd yr holl gamau angenrheidiol i gaffael y buddion hynny trwy gyfrwng CPO gan gynnwys dilyn ei gadarnhad gyda Gweinidogion Cymru pe bai'r Cyngor yn methu â dod i setliad wedi'i negodi ar gyfer prynu'r buddion hynny o fewn amserlenni'r cynllun.

Y RHESYMAU PAM FOD ANGEN PENDERFYNIAD

Diben yr adroddiad yma yw ceisio cadarnhad o barodrwydd y Cyngor i ddefnyddio pwerau prynu gorfodol a / neu gaffael i alluogi datblygiad Cynllun Gwella'r A496 Llanbedr (Mynediad i Ganolfan Awyrofod Eryri).

Mae 'Prynu Gorfodol yng Nghymru a Rheolau Crichel Down (Fersiwn Cymru 2020) (Cylchlythyr 003/2019) ("y Cylchlythyr") yn cadarnhau y dylid defnyddio pwerau prynu gorfodol lle y byddai'n fuddiol gwneud hynny a dim ond lle mae achos cymhellol er budd y cyhoedd. Dywed y Cylchlythyr "Felly, anogir awdurdodau lleol ... i ystyried eu defnyddio'n rhagweithiol (h.y pwerau prynu gorfodol) lle y bo hynny'n briodol er mwyn sicrhau bod trigolion a'r gymuned fusnes yn gweld manteision gwirioneddol, a hynny heb oedi".

Mae angen i'r Cyngor gadw cydbwysedd rhwng bwriad y Cyngor fel yr awdurdod caffael ynghyd â buddiant ehangach y cyhoedd a'r unigolion a effeithir yn uniongyrchol. Nid yw mabwysiadu argymhellion yr adroddiad hwn o anghenraid yn golygu y bydd CPO yn cael ei weithredu gan bydd y Cyngor yn parhau i geisio setliad a drafodwyd gyda'r holl fuddiannau tir sydd eu hangen i gyflawni'r Cynllun.

Dywed y Cylchlythyr "Bydd Gweinidogion Cymru yn disgwyl i awdurdodau caffael ddangos eu bod wedi cymryd camau rhesymol i gaffael yr holl dir a hawliau sydd wedi'u cynnwys yn y gorchymyn prynu gorfodol drwy gytundeb" a "Fodd bynnag, erys yn arfer da cynnig cyfle i'r partion ymrwymo i gytundeb i werthu'n wirfoddol lle maent yn barod i wneud hynny... os bydd awdurdod caffael yn aros nes bod negodiadau wedi chwalu cyn dechrau'r broses prynu gorfodol, bydd amser gwerthfawr wedi cael ei golli... Mae sicrhau bod cynlluniau seilwaith yn cael eu cyflawni'n amserol yn aml er budd y cyhoedd a gall defnyddio pwerau prynu gorfodol helpu i gyflawni hyn os bydd negodiadau ynghylch caffael tir drwy gytundeb yn cymryd gormod o amser".

Mae'r awdurdod a roddir yn yr adroddiad hwn i fwrw ymlaen gyda CPO o gymorth i'r Cyngor drwy ei gwneud yn eglur i bob buddiant tir bod y Cyngor yn bwriadu cyflawni'r Cynllun a ble nad yw prynu tir drwy gytundeb yn bosib neu yn mynd yn hirfaith yna bydd gweithrediad y CPO yn digwydd. Mae'r Cylchlythyr yn cadarnhau "Felly, yn dibynnu ar ba bryd y mae angen y tir, yn aml, gall fod yn synhwyrol, o ystyried faint o amser sydd ei angen i gwblhau'r broses prynu gorfodol a nifer y plotiau o dir y mae angen eu cydgasglu, i'r awdurdod caffael:-

- Gynllunio amserlen prynu gorfodol fel mesur wrth gefn;
- dechrau gweithdrefnau ffurfiol.

Mae'r adroddiad hwn hefyd yn gwneud yn eglur y buddiannau tir gaiff eu heffeithio gan y Cynllun.

CYFLWYNIAD AC YSTYRIAETHAU PERTHNASOL

1. CEFNDIR

Canolfan Awyrfod Eryri / Parth Menter Eryri

- 1.1. Yn 2013, dynodwyd Canolfan Awyrfod Eryri (CAE) fel rhan o Barth Menter Eryri, ac wedi hynny mae'r Cyngor wedi gweithio'n agos gyda'r Ganolfan a Llywodraeth Cymru i hwyluso ei datblygiad. Er bod y Ganolfan yn hygyrch efo trê, o'r awyr ac ar y ffordd, nodwyd o'r dechrau bod cysylltiadau cludiant yn un o'r rhwystrau oedd yn effeithio ar ddatblygiad y Ganolfan. Nodwyd bod y gyffordd yng nghanol Llanbedr sy'n arwain i lawr i'r CAE yn gul ac yn anodd i gerbydau a bod hyn yn gwaethygu i fod bron yn amhosib yn ystod misoedd prysur yr ymwelwyr gyda adroddiadau o oedi am 30-40 munud. Felly, i hwyluso datblygiad CAE ac i liniaru materion traffig yn y pentref ei hun, nodwyd y dylid cynnwys gwella'r mynediad i'r CAE ynghyd â gwella'r rhwydwaith ffyrdd lleol fel materion i'w cynnwys yn rhan o'r cynllun ehangach.

Cymunedau Llanbedr, Harlech a Dyffryn Ardudwy

- 1.2 Yr A496 yw'r prif gysylltiad o Gefnffordd yr A470 i Lanbedr, gan ddarparu llwybr addas cyffredinol i Gerbydau Nwyddau Ysgafn a Cherbydau Nwyddau Trwm. Er hynny, ni chafodd rhannau o lwybr yr A496 drwy bentrefi hanesyddol a threfi eu hadeiladu i gymryd traffig o'r fath. Mae hyn yn arbennig o wir yn Llanbedr, ble nad yw'r bont dros afon Artro yn caniatáu i ddau gerbyd HGV basio ei gilydd. Felly, os yw dau gerbyd HGV yn cwrdd â'i gilydd ar y bont, mae trafferthion traffig yn codi. Mae'r problemau hyn yn gwaethygu yn ystod misoedd prysur yr haf pan fo cyrchfan boblogaidd Mochras yn achosi niferoedd ychwanegol o draffig.
- 1.3 Bydd y prosiect yn gostwng lefelau traffig drwy bentref Llanbedr, yn darparu hyd at 90% o ostyngiad mewn traffig, gan ganiatáu defnydd diogel o'r briffordd i gerddwyr a beicwyr yn arbennig gan nad oes lle i uwchraddio'r darpariaethau hyn.
- 1.4 Bydd datblygiad y ffordd newydd hefyd yn rhoi dull mynediad gwell o'r orsaf reilffordd, y CAE a Mochras i bentref Llanbedr gyda darpariaeth gwell troedffordd ar hyd Ffordd Mochras o'r orsaf reilffordd i'r pentref.
- 1.5 Ceisiodd y Cyngor am arian i ddatblygu'r gwelliannau yn CAE ei hun ac i'r ffordd fynediad. Llwyddodd y Cyngor i ddenu £19.4m o amryfal ffynonellau fel WEFO, Llywodraeth Cymru, Cyngor Gwynedd a buddsoddiad preifat sylweddol gan berchnogion CAE. Mae cyfran fawr o'r arian wedi ei gyfeirio ar gyfer adeiladu'r cynllun, ac mae ffordd osgoi/ffordd fynediad newydd sy'n ychwanegol yn helpu i ddenu diddordeb masnachol yn CAE, gan fod o gymorth i ymdrin â phroblemau traffig hanesyddol y pentref.

2. CYLLID

- 2.1 Mae angen i'r Cyngor ddangos bod arian ar gael ac o fewn amserlen resymol. Amcangyfrifwyd y byddai cost adeiladu'r ffordd osgoi /ffordd fynediad oddeutu £14.38m. Llwyddodd y Cyngor i ddenu'r arian isod:
Cyllid Ewropeaidd	£3.974m
Cyllid Llywodraeth Cymru	£9.912m
Cyllid Cyngor Gwynedd	<u>£0.500m</u>
	£14.386m
- 2.2 Gellir gweld dadansoddiad pellach o'r costau yn Atodiad 1, mae'r ffigwr cyffredinol yn cynnwys swm iawndal a ragwelir o £215,000 i'r tiffeddianwyr a effeithir. Cafodd yr amcangyfrif yma ei baratoi ar gost cyfartalog (ar brisiau cyfredol y farchnad) fesul acr, ond nid yw'n cynnwys costau asiant y tir sydd wedi'i selio ar Raddfa Ryde fel cost dangosol.
- 2.3 **Cyllid Ewropeaidd** – Llwyddodd y Cyngor i ddenu cyfanswm o £7.5m o Swyddfa WEFO, gyda £3.526 wedi'i gyfeirio i wella adeiladau CAE, a'r gweddill sef £3.974m i wella mynediad. Roedd y cynnig yn ddarostyngedig i amodau, sef: byddai'r arian yn cael ei gyfeirio yn unig at wella mynediad i'r Ganolfan; bod y ffordd osgoi yn derbyn caniatâd cynllunio, a bod yr arian yn cael ei wario erbyn diwedd mis Mawrth 2019.

- 2.4 Mae datblygiad CAE yn hollbwysig i ddyfarniad cyffredinol cyllid WEFO. Dilynwyd prosesau diwydrwydd dyladwy gyda'r prosiect CAE i sicrhau bod y datblygiad yn cael ei weithredu yn ôl yr amserlen angenrheidiol gan sicrhau'r holl arian cyfatebol sydd ei angen ar gyfer y datblygiad hwn.
- 2.5 Os nad yw CAE yn cwblhau'r gwaith adeiladu ac o ganlyniad nad yw'n cyflawni'r allbynnau a nodir yn yr amodau ariannu, ceir sawl cymal yn y cytundeb rhwng Cyngor Gwynedd a CAE sy'n ceisio diogelu'r Cyngor os mai dyma fyddai'r achos ond yn bennaf:
- Cefnogi'r ymrwymiad i'r targedau sydd yn y cytundeb
 - Amod sy'n pennu amserlen i gwblhau'r gwaith ar y safle
 - Mae modd gosod arwystl cyfreithiol ar yr adeiladau sy'n gymwys i gynllun WEFO
 - Pe byddai'r Cwmni yn cael ei ddiddymu, byddwn yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru i gaffael y gwaith adeiladu ein hunain i gwblhau'r prosiect.
- 2.6 Penodwyd Swyddog penodol hefyd i Reoli a monitro'r prosiect, ac mae WEFO wedi cytuno i CAE ymgymryd â gwaith fesul cam ar y safle, gyda'r bwriad o asesu'r farchnad ar bob cam.
- 2.7 Mae WEFO wedi datgan *"At this stage, we cannot confirm that all money will be available / or will not be clawed back if you (SAC) decide not to proceed with a particular action. However, in light of Covid-19 and the current state of the economy at the time of negotiations, we will look sympathetically at the decision on a case-by-case basis as with any other operation we support."*
- 2.8 Dylid hefyd nodi gan fod CAE wedi dechrau gweithio ar y safle o ran Cam 1 ar ei risg ei hun, hyd nes y gellir arwyddo'r cytundeb rhwng Cyngor Gwynedd a CAE. Hyd yma, mae gwerth tua £450k o wariant eisoes wedi ei wneud, ond golygodd yr argyfwng COVID na fedrai'r gwaith barhau. Mae CAE wedi datgan na fydd yn ail-ddechrau'r gwaith tan fo'r cytundeb wedi ei arwyddo.
- 2.9 Mae'r cynllun yn **Atodiad 2** yn amlinellu'r rhan o gynllun y ffordd a ariannwyd gan WEFO.
- 2.10 **Cyllid Llywodraeth Cymru** – yn dilyn yr ymrwymiad ariannol a wnaed gan WEFO (a dynodiad Parth Menter y safle), ymrwymodd Uned Trafnidiaeth Llywodraeth Cymru i gyfrannu £9.912m tuag at weddill cynllun y ffordd. Fel gyda'r cyllid Ewropeaidd, roedd y cynnig yn ddarostyngedig i amod bod y ffordd osgoi yn derbyn caniatâd cynllunio.
- 2.11 **Arian Cyngor Gwynedd** – ym mis Rhagfyr 2017 cytunodd Cabinet y Cyngor i ymrwymo £0.5m i'r cynllun, yn ddarostyngedig i dderbyn cadarnhad o'r ffynonellau ariannol eraill (£351k tuag at waith ffordd a £149k tuag at gostau staff).

- 2.12 Fel gyda unrhyw brosiect ar y cam yma, mae risgiau cynhenid a fedrai effeithio ar y gwaith cwblhau. Risgiau fel;
- a) Costau yn cynyddu yn fwy na'r gyllideb,
 - b) Mynd heibio'r amserlen ariannu,
 - c) Risgiau Amgylcheddol
 - d) Risgiau Iechyd a Diogelwch
- 2.13 Mae'r risgiau i'r prosiect wedi eu trafod, eu meintoli a'u tablu yn y Gofrestr Risg, a welir yn **Atodiad 3**, a'r prif risgiau yn awr yw caffael tir a risgiau amgylcheddol ynghyd â'r amserlen ariannu.
- 2.14 Gellir lliniaru'r risg caffael tir drwy gymeradwyo pwerau CPO, gan liniaru'r risgiau amgylcheddol yn addas gyda gweithrediad y Gofrestr Ymrwymadau Amgylcheddol a gytunwyd a'r Prif Gynlluniau Amgylcheddol (EMPs), gellir gweld yr EMPs yma yn **Atodiad 4**.

3. CYNLLUNIO

- 3.1 Yn unol â'r rhaglen wreiddiol, dylai'r Cyngor fod wedi sicrhau caniatâd cynllunio ar gyfer y ffordd osgoi/ffordd fynediad ym mis Ionawr 2018, gyda chwblhad y gwaith adeiladu erbyn Ebrill 2019. Seiliwyd y dyddiad cwblhau ar y gallu i drafod pryniant tir, heb orfod dilyn proses Gorchymyn Prynu Gorfodol i'w gaffael.
- 3.2 Oherwydd y trafferthion fu'n gysylltiedig â chytuno ar fesurau lleddfu risg llifogydd gyda Cyfoeth Naturiol Cymru, nid oedd yn bosib ystyried y cais cynllunio ym mis Ionawr 2018, ac fe gymerodd tan y mis Medi dilynol iddo gael ei drafod gan bwyllgor cynllunio Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri (APCE), ac fe dderbyniodd ganiatâd. Derbyniodd y Cyngor gadarnhad swyddogol o'r caniatâd cynllunio ar 12 Tachwedd 2018.
- 3.3 Roedd yr oedi i sicrhau caniatâd cynllunio yn golygu nad oedd modd cwblhau gwaith adeiladu'r fynedfa a'r gwariant erbyn diwedd Mawrth 2019, yn unol â'r amod cyllid Ewropeaidd. Er hynny, ar ôl ymgynghori gyda WEFO, cytunwyd i ymestyn y dyddiad i wario a hawlio cyllid Ewropeaidd i Ragfyr 2022, o ystyried yr oedi yma.
- 3.4 Wedi sicrhau caniatâd cynllunio a'r dyddiad estynedig i gwblhau'r gwaith, dechreuwyd o ddifri ar y gwaith i baratoi datblygiad cynllun y ffordd, roedd hyn yn cynnwys ymgymryd ag arolygon amgylcheddol hanfodol a datblygu cynlluniau gofynnol ac atodlenni i wahanol orchmynion. Er hynny, ar ddiwedd Tachwedd 2018, cafodd y Cyngor wybod bod un o'r tiffeddianwyr wedi gofyn am adolygiad barnwrol o'r penderfyniad cynllunio. Sail yr adolygiad oedd nad oedd gan APCE gofnod ysgrifenedig o gwblhau asesiad priodol oedd yn rhan o'r Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd ac asesiad sgrinio'r Asesiad Effaith Amgylcheddol yn unol â phenderfyniad Llys Cyfiawnder yr Undeb Ewropeaidd (CJEU) ar 13 Ebrill 2018 yn achos llys 'People Over Wind'. Derbyniodd APCE farn gyfreithiol ar y sefyllfa ac o ganlyniad cafodd ei orfodi i ddiddymu'r caniatâd cynllunio. Cafodd y caniatâd cynllunio ei ddiddymu yn swyddogol ar 5 Chwefror 2019.

- 3.5 Cytunodd y Cyngor ac APCE y byddent yn ail-gyflwyno'r cais cynllunio ar ddyddiad diweddarach.
- 3.6 Ystyriwyd y cais cynllunio eto gan bwyllgor cynllunio APCE ar 4 Mawrth 2020, a phenderfynwyd cymeradwyo'r cais. Hysbyswyd Cyngor Gwynedd yn swyddogol o'r penderfyniad ar 10 Mawrth 2020, a rhoddwyd y penderfyniad ar wefan APCE ar 11 Mawrth 2020, gyda dyddiad y penderfyniad wedi ei nodi fel 4 Mawrth 2020.
- 3.7 Rhaid i her gyfreithiol i unrhyw benderfyniad cynllunio gael ei chyflwyno cyn pen chwe wythnos o ddyddiad y penderfyniad. O gofio mai dyddiad y penderfyniad oedd 11 Mawrth 2020 (y dyddiad y cafodd ei gyhoeddi ar wefan APCE), y dyddiad olaf i gyflwyno her gyfreithiol oedd dydd Mercher 22 Ebrill 2020. Ni chyflwynwyd unrhyw her gyfreithiol ac felly mae'r caniatâd cynllunio eisoes wedi ei sicrhau ar gyfer Cynllun y ffordd.

4 AMSERLEN

- 4.1 Oherwydd y bu oedi gyda datblygiad y prosiect oherwydd y broses gynllunio a gofynion dilynol i gais cynllunio pellach, mae'r dyddiadau allweddol bellach yn dynn iawn i sicrhau cwblhau'r prosiect erbyn y dyddiadau gofynnol fel a nodwyd gan ffrwd ariannu WEFO. Y dyddiadau hyn yw:

Enw'r Dasg	Hyd	Dechrau	Gorffen
Dyddiad cau cyllid WEFO	0 diwrnod	Dydd Mawrth 20/12/22	Dydd Mawrth 20/12/22
Dyddiad cwblhau'r holl brosiect	0 diwrnod	Dydd Gwener 14/04/23	Dydd Gwener 14/04/23
Tystysgrif cymeradwyo cynllunio	30 diwrnod	Dydd Iau 05/03/20	Dydd Mercher 15/04/20
Cymeradwyo cynllunio wedi mynd heibio'r cyfnod apêl	0 diwrnod	Dydd Mercher 27/05/20	Dydd Mercher 27/05/20
Cynlluniau tir ac atodlenni	30 diwrnod	Dydd Iau 16/04/20	Dydd Mercher 27/05/20
Cymeradwyaeth Cabinet Gwynedd i bwerau CPO	114 diwrnod	Dydd Iau 28/05/20	Dydd Mawrth 10/11/20
CPO a'r Drefn Linellol YN CYNNWYS YMCHWILIAD CYHOEDDUS	262 diwrnod	Dydd Mercher 04/11/20	Dydd Iau, 04/11/21
Trafodaethau Tir a Chytundebau (Mewn egwyddor)	60 diwrnod	Dydd Mercher 04/11/20	Dydd Mawrth 26/01/21
Trafodaethau Tir a Chytundebau (Terfynol)	447 diwrnod	Dydd Iau 05/03/20	Dydd Gwener 19/11/21
Paratoi'r Achos Busnes	190 diwrnod	Dydd Llun 01/03/21	Dydd Gwener 19/11/21
Amgylcheddol	266 diwrnod	Dydd Iau 29/10/20	Dydd Iau, 04/11/21
Gwryiadau Statudol yr Awdurdod	578 diwrnod	Dydd Iau 29/10/20	Dydd Llun 16/01/23
Rheoli Prosiect	1054 diwrnod	Dydd Llun 01/04/19	Dydd Iau 13/04/23
Tendr	76 diwrnod	Dydd Gwener 09/04/21	Dydd Gwener 23/07/21
Caffael contractwr – CYN CWBLHAU'R YMCHWILIAD CYHOEDDUS	120 diwrnod	Dydd Gwener 23/07/21	Dydd Gwener 07/01/22
Ar ôl Dyfarnu – Proses Dylunio Manwl	120 diwrnod	Dydd Llun 10/01/22	Dydd Gwener 24/06/22
Adeiladu	270 diwrnod	Dydd Llun 04/04/22	Dydd Gwener 14/04/23
RHAN A ARIENNIR GAN WEFO YN CYNNWYS ARCHWILIO	205 diwrnod	Dydd Llun 04/04/22	Dydd Gwener 13/01/23
Spur – yn cynnwys pont ffordd	150 diwrnod	Dydd Llun 04/04/22	Dydd Gwener 28/10/22
Archwiliad Ariannu WEFO ac awdurdodiad	55 diwrnod	Dydd Llun 31/10/22	Dydd Gwener 13/01/23
RHAN NA ARIENNIR GAN WEFO	180 diwrnod	Dydd Llun 08/08/22	Dydd Gwener 14/04/23

4.2 I sicrhau bod y rhaglen yn cael ei chwrrdd, bydd angen ymgymryd â rhai agweddau cyn cwblhau'r tasgau eraill yn llawn. Mae'r rhain yn bennaf yn ymwneud â chaffael y Prif Gontractwr (PG) oherwydd yr amser a gymerir i benodi contractwr i brosiect o'r maint yma, a'r elfen ddylunio gofynnol y bydd yn rhaid iddynt ei chymryd, bydd angen caffael PG cyn cwblhau caffael y tir un ai drwy gytundeb neu drwy CPO. Bydd angen i'r risg yma (fel a gofnodwyd yn y Gofrestr Risg) gael ei reoli drwy strategaeth gaffael sydd wedi'i datblygu drwy ddarparu methodoleg addas i derfynu'r contract yn fuan pe byddai unrhyw faterion yn codi na fyddent yn caniatáu gwaith adeiladu (fel Ymchwiliad Cyhoeddus yn cael ei gefnogi), gan felly amddiffyn y Cyngor a Llywodraeth Cymru rhag goblygiadau ariannol oherwydd rhwymedigaethau cytundebol.

5. MATERION TIR

- 5.1 Mae yn hanfodol yn awr i fwrw ymlaen gyda'r rhaglen i gyflawni'r cynllun, ac un agwedd bwysig yw sicrhau'r tir. I gyflawni'r cynllun, mae angen tir gan 14 tîrfeddiannwr (mae Atodiad 5 yn darparu cynllun a manylion yr holl dirfeddiannwyr gaiff eu heffeithio). Gall awdurdodau lleol ddefnyddio pwerau prynu gorfodol statudol i gaffael tir i fwrw ymlaen gyda phrosiectau yn eu hardal ble fo achos cymhellol er budd y cyhoedd i wneud hynny. Er hynny, mae yn synhwyrol, o ystyried faint o amser sydd ei angen i gwblhau'r broses prynu gorfodol i'r awdurdod caffael gynllunio amserlen prynu gorfodol a dechrau gweithdrefnau ffurfiol.
- 5.2 Hyd yma, nid oes unrhyw drafodaethau ffurfiol wedi eu cynnal am bryniant y tir sydd ei angen. Er hynny, fel rhan o'r broses gynllunio, trafodwyd y posibilrwydd o brynu tir gyda'r tîrfeddiannwyr a effeithir a bwriedir yn awr ail-ddechrau'r trafodaethau hynny gyda'r bwriad o gytuno ar bris prynu am y tir a/neu unrhyw fuddiannau a effeithir. Bydd pwerau prynu gorfodol yn cael eu gweithredu pan na ellir cyrraedd cytundeb wedi ei drafod o fewn cyfnod rhesymol o amser gyda'r holl dirfeddiannwyr.
- 5.3 Mae'r tir sydd i'w brynu yn dir amaethyddol yn bennaf, gyda 69,300m² o dir amaethyddol sydd ei angen yn barhaol, a 3,254m² o dir atodol i eiddo preifat sydd ei angen yn barhaol, dalier sylw na fydd unrhyw eiddo ble mae pobl yn byw yn cael eu prynu fel rhan o unrhyw drafodaethau tir, dim ond siediau gwag, segur a thir. Mae angen i unrhyw awdurdod caffael sicrhau bod unrhyw CPO yn cyfiawnhau yn ddigonol i ymyrryd â hawliau dynol y rhai sydd â buddiant mewn tir gaiff ei effeithio ac yn arbennig dylid rhoi ystyriaeth i Erthygl 1 ac Erthygl 8 o'r Protocol Cyntaf i'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. Bydd y saith eiddo sy'n gartrefi preifat yn cael eu darparu gyda threfniant mynediad llawer gwell a mwy o weledd i'r A496 o'i gymharu â'r safonau gweledd cyfredol. Cyn bwrw ymlaen gyda phwerau gorfodol bydd y gwaith o adnabod y tîrfeddiannwyr yn cael ei wirio yn llawn ymlaen llaw.
- 5.4 Bydd y Cyngor yn ceisio prynu'r holl dir ar gyfer y prosiect drwy negodi. Er hynny, i sicrhau bod trefniant amgen yn ei le os nad yw hi'n bosib dod i gytundeb amserol, mae'n ddoeth paratoi a dechrau'r broses o brynu gorfodol. Mae hyn yn hanfodol i alluogi'r broses o ddechrau adeiladu a chwblhau'r prosiect yn yr amserlen gaiff ei rheoli gan yr arian. Mae hawl statudol i lunio CPO i briffyrdd dan Ran 12 o Ddeddf Priffyrdd 1980 (yn fwy penodol ond heb ei gyfyngu i a239/240) ac mae'r broses statudol wedi'i sefydlu dan Ddeddf Caffael Tir 1981 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Cynllunio a Phrynu Gorfodol 2004).
- 5.5 Trwy gydol y broses CPO, rydym yn cadarnhau y byddwn yn parhau i geisio dod i gytundebau drwy negodiadau ffurfiol.

6. CYDRADDOLDEB

- 6.1 Mae'r holl gyrrff cyhoeddus sy'n awdurdodau caffael yn ymrwymedig i gyflawni dyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus a nodir yn a149 Deddf Cydraddoldeb 2010. Mae'r Asesiad Effaith Amgylcheddol a baratowyd ar gyfer y prosiect yma wedi nodi nifer o effeithiau'r cynllun arfaethedig ble fo grwpiau gyda nodweddion gwarchodedig yn gallu profi effeithiau anghymesur neu wahaniaethol. Mae'r rhain yn cynnwys:

- i. Cynnydd yn lefel sŵn yn ystod adeiladu'r cynllun arfaethedig i rai eiddo preswyl yn yr ardal ond gostyngiad yn lefel y sŵn pan fo'r cynllun yn weithredol. Gall hyn effeithio yn anghymesur a/neu yn wahaniaethol ar blant neu bobl hŷn ynghyd ag unigolion a amhariadau dysgu a gwahaniaeth niwrolegol fel awtistiaeth.
 - ii. Cau a gwyro dau Hawl Tramwy Cyhoeddus (PRoWs) dros dro, PRoW Llanbedr Rhif 1 (USRN - 46409106) i'r gogledd o afon Artro a PRoW Llanbedr Rhif 43 (USRN - 46405593) i'r de. Mae'r rhain yn Hawliau Tramwy cyhoeddus safonol, heb unrhyw effaith ar Lwybr Arfordir Cymru.
 - iii. Rhai newidiadau bychain i lwybrau sy'n cynnwys croesfannau'r cynllun arfaethedig. Gall hyn gael effaith wahaniaethol ar bobl gyda thrafferthion symudedd a llwybrau troed sydd â mwy o grwpiau gyda nodweddion gwarchodedig yn eu defnyddio. Er mai effaith isel yw hyn cafodd ei nodi yn yr asesiad ar gyfer cyfnod adeiladu'r gwaith. Bydd gan y gosodiad parhaol effaith niwtral.
 - iv. Effeithiau gwahaniaethol posib oherwydd aliniad newydd y briffordd i yrwyr yn defnyddio'r rhwydwaith gan gynnwys gyrwyr gydag anabledau, pobl iau a phobl hŷn. Er hynny, bydd y dyluniad yn cael ei baratoi i'r safonau cyfredol a nodir yn y 'Design Manual for Roads and Bridges', ac felly dylai'r effeithiau hyn fod yn lleiafswm.
- 6.2 Ni ragwelir y bydd y cynllun arfaethedig yn golygu unrhyw effeithiau gwahaniaethol ar grwpiau gyda'r nodweddion gwarchodedig canlynol; allbennu rhywiol, cyfeiriadedd rhywiol a phartneriaeth sifil/priodas. Bydd gan y rhain effaith niwtral.
- 6.3 Gellir sicrhau mai effaith fach gadarnhaol fydd ar grwpiau cred/crefydd, drwy gyplu y caniatâd cynllunio gafodd ei gaffael i drawsnewid capel yn Fosg a chanolfan astudiaethau Islamaidd ym mhentref Llanbedr gyda gostyngiad sylweddol mewn traffig drwy'r pentref a ddarperir gan y cynllun newydd. Parhau gyda'r effaith ar grwpiau cred, mae'r Meini Hirion (dwy garreg fawr sy'n dyddio mae'n debyg o'r Oes Efydd (tua 2300-800 CC). Gall presenoldeb y rhain ar y safle hefyd fod â phwysigrwydd ysbrydol posib yn ôl crefyddau/credoau'r derwyddon. Byddai estyniad i lwybr troed a gwell lleoliad i'r Meini Hirion yn rhoi effaith gadarnhaol fach.
- 6.4 Wrth ystyried y grŵp cydraddoldeb 'Oed' gwelwyd mai'r rhai mwyaf tebygol o gael eu heffeithio oedd pobl hŷn a phobl ifanc. Byddai'r grŵp yn manteisio o'r gostyngiad yn y lefelau traffig a ragwelir yn y pentref sy'n gwneud cyfleoedd croesi yn fwy diogel ac mae'n debyg yn lleihau damweiniau ffordd. Byddai cyfleusterau llwybr troed newydd fel rhan o ddyluniad y cynllun arfaethedig wedi eu cyfyngu i ran o ffordd Mochras a byddai hyn er budd pobl hŷn a phlant. Ni fyddai unrhyw gynnydd mewn amseroedd teithio o'r PRoW newydd wedi ei ailino a bydd y cynllun yn rhoi cyfleoedd cadarnhaol ar gyfer teithio llesol gyda'r manteision cysylltiedig i iechyd. Bydd plant a phobl hŷn yn cael eu heffeithio yn gymesur ac yn gadarnhaol drwy ostyngiad yn lefelau'r sŵn. Ym mlynnyddoedd y cynllun yn y dyfodol (2037 – 15 mlynedd ar ôl y cwblhau arfaethedig, pan fydd yr holl fesurau lliniaru wedi eu datblygu) bydd lleoliadau fel Cartref Gofal Gwynfa yn profi gostyngiad o -3.9Db(A) a ystyrir i fod yn effaith positif canolog. Bydd Ysgol Gynradd Llanbedr yn profi gostyngiad o 0.1Db (A) yn yr hirdymor sy'n effaith cadarnhaol dibwys.

- 6.5 Byddai grwpiau cydraddoldeb 'Anabledd' a 'Beichiogrwydd a mamolaeth' hefyd yn manteisio o'r gostyngiad a ragwelir mewn lefelau traffig yn y pentref gan wneud cyfleoedd croesi yn ddiogel gan mae'n debyg ostwng damweiniau ffordd. Disgwylir i bentref Llanbedr fod yn fwy hygyrch ar gyfer y grwpiau hyn oherwydd y gostyngiad o 90% a ragwelir yn nifer y traffig.
- 6.6 Dywed y Datganiad Amgylcheddol a'r Prif Gynlluniau Amgylcheddol bod y mesurau lliniaru a iawndal i leihau effeithiau andwyol yn ystod y gwaith adeiladu a'r camau gweithredu. Ystyrir y bydd y mesurau hyn yn helpu i liniaru a gwneud yn iawn yn erbyn effeithiau negyddol posib, gan gynnwys mesurau fel tanffyrdd lliniaru i ystlumod, daearfeydd moch daear yn eu lle a sawl mesur angenrheidiol arall fel tirweddau i sicrhau bod yr holl gyrff statudol yn cytuno gyda'r mesurau lliniaru a gwneud yn iawn gan ganiatáu i'r cais cynllunio i gael eu cymeradwyo.
- 6.7 Uchafu buddion cymunedol y prosiect, bydd adeiladwaith y cynllun arfaethedig yn darparu cyfleoedd cyflogaeth uniongyrchol gan y Prif Gontractwr, neu eu hisgontractwyr.
- 6.8 Mae ymgynghori ac ymgysylltu parhaus effeithiol gyda rhanddeiliaid a effeithir a'r gymuned leol yn bwysig i sicrhau bod yr holl grwpiau gyda nodweddion gwarchodol yn gallu manteisio o'r cynllun arfaethedig, yn enwedig o ran materion dylunio a gweithgareddau adeiladu.

7. LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL

- 7.1 **DDEDDF LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL (CYMRU) 2015** Mae'r Ddeddf yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus a'i nod yw cyflawni amcanion llesiant cenedlaethol yng Nghymru – Cymru lewyrchus, Cymru gydnerth, Cymru iachach, Cymru sy'n fwy cyfartal, Cymru o gymunedau cydlynus, Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu a Chymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang. Mae'n rhaid i'r Cyngor ystyried sut mae penderfyniadau o'r fath yn cyfrannu at gwrdd â'r amcan llesiant. Rhaid i'r Cyngor hefyd ystyried effaith eu penderfyniadau ar lesiant pobl fydd yn byw yng Nghymru yn y dyfodol

Nodau	Disgrifiad	Sut y byddwn yn cwrdd â'r rhain
Cymru lewyrchus	Cymdeithas arloesol, gynhyrchiol, carbon isel sy'n cydnabod y terfynau sydd ar yr amgylchedd byd-eang ac sydd, o ganlyniad, yn defnyddio adnoddau mewn modd effeithlon a chymesur (gan gynnwys gweithredu ar newid yn yr hinsawdd); ac sy'n datblygu poblogaeth fedrus ac addysgedig mewn economi sy'n cynhyrchu cyfoeth ac yn cynnig cyfleoedd cyflogaeth, gan ganiatáu i bobl fanteisio ar y cyfoeth a gynhyrchir drwy gael gafael ar waith addas.	Trwy gynorthwyo gyda chadw a darpariaeth cyfleoedd cyflogaeth newydd yn yr ardal leol oherwydd gwell seilwaith mynediad a gwell amseroedd teithio a dibynadwyedd
Cymru gydnerth	Cenedl sy'n cynnal ac yn gwella amgylchedd naturiol bioamrywiol gydag ecosystemau iach gweithredol sy'n cefnogi cydnerthedd cymdeithasol, economaidd ac ecolegol ynghyd â'r gallu i addasu i newid (er enghraifft newid yn yr hinsawdd).	Trwy ddarparu lliniriad amgylcheddol a gwelliant i unioni unrhyw effeithiau andwyol y cynllun a sicrhau bod yr A496 yn fwy cydnerth rhag llifogydd.
Cymru iachach	Cymdeithas lle mae llesiant corfforol a meddyliol pobl cystal â phosibl a lle deallir dewisiadau ac ymddygiadau sydd o fudd i iechyd yn y dyfodol.	Trwy wella'r cysylltiadau cerdded a beicio yn ac o gwmpas Llanbedr drwy ostwng lefelau traffig ar yr A496 yn y pentref ac ar Ffordd Mochras gan wella'r droedffordd ar hyd Ffordd Mochras. Trwy symud ffynhonnell llygredd aer a sŵn o ganol y pentref i'r cyrion i ffwrdd o fwyafrif y derbynyddion
Cymru sy'n fwy cyfartal	Cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau (gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau cymdeithasol-economaidd).	Trwy gynorthwyo yn narpariaeth mwy o gyfleoedd cyflogaeth lleol
Cymru o gymunedau cydlynus	Cymunedau atyniadol, hyfyw a diogel sydd â chysylltiadau da.	Trwy ostwng lefelau traffig yn y pentref o oddeutu 90% gan felly wella'r synnwyr o le, a'r canfyddiad a gwirionedd diogelwch ffordd
Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r iaith Gymraeg yn ffynnu	Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau, a chwaraeon a gweithgareddau hamdden.	Trwy wella'r seilwaith cerdded a beicio, gan gynnwys y PRoW newydd arfaethedig at y Meini Hirion, a newidiadau posib i'r Llwybr Beicio Cenedlaethol NCR 8, gan ganiatáu gwell darpariaethau ym mhentref Llanbedr.
Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang	Cenedl sydd, wrth iddi wneud unrhyw beth i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn ystyried a allai gwneud peth o'r fath gyfrannu'n gadarnhaol at lesiant byd-eang.	Trwy ddarparu gostyngiadau mewn llygryddion aer oherwydd gostyngiad mewn tagfeydd

8. ARGYMHELLIAD

- 8.1 Er mwyn cyflawni'r Cynllun yn ôl yr amserlen ac i ddiogelu'r gyllideb sydd ar gael, gofynnwyd i Gabinet Cyngor Gwynedd awdurdodi llunio CPO o safbwynt Cynllun Gwella Ffordd yr A496 Llanbedr gan ddirprwyo'r hawl i Bennaeth Adran yr Amgylchedd mewn ymgynghoriad gyda Aelod Cabinet Amgylchedd a Phennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol i gymryd yr holl gamau angenrheidiol i lunio'r CPO, i fwrw ymlaen i'w gadarnhau, i weithredu'r CPO a sicrhau tir i'r Cynllun.
- 8.2 Bydd yr awdurdod dirprwyedig yn cynnwys:
- i) Awdurdod i lunio Gorchymyn Prynu Gorfodol, Cynllun Gwella'r A496 Llanbedr dan Ran 12 o Ddeddf Priffyrdd 1980;
 - ii) Caffael yr holl fuddiannau tir fel a nodwyd yn Atodiad 5;
 - iii) Caffael unrhyw fuddiant newydd mewn tir a nodwyd fel angenrheidiol i gyflawni'r Cynllun;
 - iv) Dilyn y broses statudol dan Ddeddf Caffael Tir 1981 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Cynllunio a Phrynu Gorfodol 2004)
 - v) Trefnu cyhoeddi a/neu yr hysbysiadau sydd eu hangen ar gyfer y CPO gan gynnwys os oes angen ei weithrediad;
 - vi) Sicrhau bod ymdrech briodol i gyrraedd setliad wedi ei drafod gyda pherchnogion y tir a'r rhai sydd â buddiannau tir;
 - vii) Ceisio cadarnhad o'r CPO gan gynnwys paratoi a chyflwyno mewn unrhyw ymchwiliad cyhoeddus neu unrhyw gyflwyniadau ysgrifenedig neu weithdrefnau amgen fel bo'n briodol;
 - viii) Gweithredu'r CPO drwy ddatganiad breinio cyffredinol a/neu hysbysiad i drin /hysbysiad mynediad;
 - ix) Ymdrin ag unrhyw drafodaeth neu anghydfodau sy'n ymwneud â iawndal CPO ac unrhyw gyfeiriadau i'r Tribiwnlys Tir.

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Y Swyddog Monitro:

Mae'r Gwasanaeth Cyfreithiol wedi cynorthwyo gyda paratoi yr adroddiad. Darperir cyd-destun yr argymhelliad mewn manylder ac yn benodol felly natur yr awdurdod a geisir. Caniateir i'r Cabinet awdurdodi defnyddio pwerau prynu gorfodol ar gyfer y cynllun ac mae hyn yn cael ei esbonio yn yr adroddiad gan gyfeirio at Gylchlythyr 003/2019 yn benodol. Fodd bynnag, fel y nodir y nod cyntaf fyddai caffael y buddiannau yn yr eiddo drwy gytundeb pe byddai modd.

Pennaeth Cyllid:

Cadarnhaf fod agweddau cyllidol o'r cynllun wedi'u trafod a'u penderfynu mewn cyfarfodydd blaenorol. Mae'r ffeithiau ariannol wedi'u gosod allan yn deg yn rhan 1.5 – 2.11 o'r adroddiad uchod, ac nid yw'r penderfyniad a geisir yma'n gofyn am unrhyw arian ychwanegol.

Gan fod y Cyngor eisoes wedi sicrhau'r arian i'r perwyl, cymeraf mai mater o ffurfioldeb yw dirprwyo'r grym i wneud Gorchymyn Prynu Gorfodol mewn perthynas â Chynllun Gwella Ffordd Llanbedr yr A496, ond dylid symud ymlaen heb oedi er mwyn rheoli risgiau perthnasol.

Atodiadau

ATODIAD 1	Dadansoddiad o gostau'r prosiect
ATODIAD 2	Cynllun yn amlinellu rhan o'r cynllun ffordd a ariennir gan WEFO
ATODIAD 3	Cofrestr Risg y Prosiect
ATODIAD 4	Prif Gynlluniau Amgylcheddol
ATODIAD 5	Rhestr o'r tiffeddianwyr a effeithir a chynlluniau
ATODIAD 6	Siart Lif o'r broses Gorchymyn Prynu Gorfodol
ATODIAD 7	Prynu Gorfodol yng Nghymru a Rheolau Crichel Down (Fersiwn Cymru 2020) (Cylchlythyr 003/2019)